

NÉPSZABADSÁG^K

1989. június 5., hétfő

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI LAPJA

XLVII. évfolyam, 130. szám

KATONAI ERŐVEL SZÁMOLTÁK FEL A DIÁKTÜNTETÉST

Véres vasárnap Pekingben

Halottak és sebesültek a Tienanmen téren — Katonai központokat akartak elfoglalni a tüntetők?

Ketten az áldozatok közül, a barikád két oldaláról. A szerencsésebbek közül valók: fejsérülésük nem halálos.

PEKINGI TUDÓSÍTÓNKTÓL

A Pekingben kihirdetett rendkívüli állapot tizenhatodik napján, vasárnapra virradóra katonák ezrei, harckocsik és páncélozott csapatszállító járművek tucatjai indítottak támadást a Tienanmen tér ellen, ahol három hete folytatott ülősztrájkot a fővárosi egyetemek több ezer diákja. A több irányból támadó katonaság gépfegyverekből és kézi fegyverekből is tüzet nyitott a minden oldalról bekerített, könnygázzal elárasztott békes, fegyvertelen tüntetőkre. A hét elején felállított Szabadságszobrukat ledöntötték. A harckocsioszlopok az útjukba kerülő emberekkel együtt eltaposták a lakosság általa emelt barikádokat. A teret körülzáró katonák ismételten belelőttek a velük szemben újra és újra összehaverődő tüntetők tömegébe.

Az órákig tartó lövöldözést talos adatokat nem tettek közzé az áldozatokról. Szemtanúk tisztán lehetett hallani. Hiva-

lottak és a sebesültek száma. A pekingi rádió angol nyelvű híradása egy ízben arról beszélt, hogy ártatlan civilek ezrei vesztették életüket a barbár támadásban. A kórházakba szállított halottak és sebesültek között sok ezer aggódó pekingi kereste hozzátartozóit. A nagyszámú sebesült el látása emberfeletti feladat elé állította az orvosokat.

[A DPA nyugatnémet hírügynökség értesülése szerint legalább háromezer ember esett áldozatul a katonai akcióknak. Jang Hszien-ji aka-

démikus a Reuter hírügynökségnek elmondta, hogy a diákok kezüket feltartva próbálták meg feltartóztatni a katonai egységeket. Ekkor gépfegyversorozatokat dördültek. A menekülő diákokra számos lövést adtak le hátulról. A lengyel tévé tudósítója vasárnap sugárzott helyszíni jelentésében szintén megerősítette, hogy a katonák hátulról lőttek a menekülőkre. A TASZSZ híradása szerint a katonák agyonlőttek egy hét éves kislányt. A kínai tévében elhangzott. (Folytatás a 2. oldalon.)

Véres vasárnap Pekingben

(Folytatás az 1. oldalról.)

zött hivatalos jelentések viszont „merő rémhírek-ként” visszautasítják a tömegmészárlásról szóló beszámolókat. Hírugynökségi jelentések és a CNN amerikai tévétársaság szerint késő estére szinte teljesen kiürült a város központja.]

A fővárosi tanács és a rendkívüli állapot bevezetésével megbízott katonai egységek parancsnoksága győzelmi jelentésben adta hírül, hogy „a népi felszabadító hadsereg egységei levertek az ellenforradalmi lázadást”, megtisztították a Tienanmen teret „az ellenforradalmi lázadóktól, gengszterektől és bűnözőktől”. A közlemény súlyos büntetést helyezett kilátásba a zavargásokat kitervelő, a társadalmom rendjét veszélyeztető, törvényt sértő elemekkel szemben.

A hivatalos indoklás szerint szombaton a végsőig kiéleződött a helyzet a fővárosban, miután az „ellenforradalmi lázadó elemek” feltartóztatták, tettelesen bántalmazták a városközpont felé tartó katonákat, s megkíséreltek fegyvert zsákmányolni tőlük. Szombat délután könnygázgránátokat vetettek be a hadsereggel szembehelyezkedő „banditák” ellen. [Az AP jelentése szerint a diákok az utolsó percig arra kérték a katonákat, hogy ne löjjenek, de a felhívásnak nem volt fogantaja. A békítő felhívások ellenére a tüntetők közül is néhányan benzinespalackokat dobáltak a rájuk támadó katonákra. A hadsereg egységei végül hajnali 3 órára szétszóratták a Tienanmen teret elfoglaló tömeget, amely a környező mellékutcákba szorult. A tér környékén több ponton égő barikádok és katonai járművek lángjai világlítottak.]

Késő este a fővárosi tanács és a katonai parancsnokság ismételtén felszólította a polgárokat, hogy ne mozduljanak ki otthonukból és ne akadályozzák a hadsereget a statáriális parancs teljesítésében, illetve támogassák a rend helyreállítását.

A hivatalos közlemény szerint „éjjel két és három óra között a néptömegek és a diákok támogatását élvező katonai egységek határozott fellépésre kényszerültek a barikádokat építő, a hadsereg tagjait bántalmazó, nagyon kisszámú lázadóval szemben. A lázadók három órakor megkíséreltek

behatolni a pártközpont és a kormányhivatalok területére, a parlament épületébe és más objektumokba”. A közlemény azt állítja, hogy a fővárosi tanács és a katonai parancsnokság felhívására a diákok önként megkezdtek a tér kiürítését, és ezzel egyidejűleg a katonaság megkezdte a Tienanmen teret elfoglalását. Az ellenforradalmi lázadók kis létszámú csoportja azonban ellenállást tanúsított. A közleményből kitetszik, hogy az ellenállást a diákok és a munkások törvénytelen önkormányzati szervei szították a demokrácia, a haza- és a szabadságszeretet jelszavával. A csapatoknak nem volt más választásuk: minden rendelkezésükre álló eszközzel le kellett verniük a lázadást. Ez az akció vasárnap reggel 5 óra 30 perckor fejeződött be — olvasható a hivatalos jelentésben.

A nap folyamán is többször lehetett szórványos lövöldözés

hallani. A Tienanmen tér körül és az egyetemi negyedben kiégett katonai járműveket lehetett látni.

Vasárnap — központi intézkedésre — szünetelt a városban a tömegközlekedés, és az újságokat sem kézbesítették.

A rádió ismertette a hadsereg lapjának vezércikkét, amely szerint a katonák ezrei óriási győzelmet arattak, történelmi jelentőségű haditettét vittek véghez: megmentették a szocializmust, a kommunizmust a párt vezető szerepét, a néphatalmat és a népi demokratikus diktatúrát. A hadsereg egységei hősi harcot vívtak a törvénytelen ellenzéki szervezetek által irányított, nagyon kisszámú ellenforradalmi lázadóval szemben, akik a szocialista rendszer megdöntésére és a párt vezető szerepének a felszámolására törekedtek — írja a vezércikk, amely arról biztosítja a pekingi diákokat és a főváros lakosságát, hogy változatlanul árad feléjük a katonák szeretete.

Tragédia a téren

Kimondhatatlan megdöbbenést keltenek a pekingi tv-képek: az, ami a Menyeyi béke terén történt, szörnyűségei tragédia. Azok, akik barátai a kínai népnek, a kínai szocializmusnak — és mi feltétel nélkül azok vagyunk —, különös fájdalommal olvassák a sorokat, amelyeket sebesen kattogó, részvétlen gépkarok vetnek a papírra: lelőtt diákokról, megölt hét éves kislányról, benzinespalackkal lángra gyújtott páncélautókról. Hiszen olyan országban került sor erre a rémségre, amelyek vezetői első közt léptek a bátor reformok útjára, vállalván ezzel mindama konfliktusoknak politikai kezelését, amelyek a régi modell meghaladásával együtt járnak. És Kína nem akárhova jutott el a reformok, a békés fejlődés útján: nemzetközi presztízsének példátlan növekedését könyvelhette el. És most: tűzparancs a téren. Amely ugyan csak parányi darabkaja Kínának, de mégis jelképe az országnak. Mint ahogyan a Vörös tér a Szovjetuniót, vagy a Par-

lament előtti, sokat látott tér Magyarországot jelképezi.

Nem ismerjük a részleteket. Nem tudjuk, kik, mikor, miről döntöttek — és miért — mielőtt sor került a fatális parancs kiadására. Nem tuhatjuk azt sem, milyen szerepe volt a véres végkifejletben magának a döntésnek és milyen része az események egyfajta önérejelének. Sok még tehát az ismeretlen tényező, ám mégsem várhatunk azáltal, hogy iszonyatunknak hangot adjunk. Minket saját történelmünk tanított meg arra, hogy a puska csövéből nem jön igazság, nem jönnek onnan megoldások sem. A puska csövéből nem jön más, csak halál.

Ezen a mélységesen drámai vasárnapon megkopnak a jelzők. Ennyit talán mégis elmondhatunk: Kína, amely nagyon messze fekszik, ma nagyon közel van. Gondolataink ott vannak a téren, ahol most, amikor e sorokat írjuk, mélységes éjszaka van. Várjuk a pirkadatot.

V. P.

Továbbra sincs hiteles értesülés a hatalmi harc állásáról, fejleményeiről. Feltűnést keltett a televízió szombati film tudósítása, amely arról számolt be, hogy a má. bukottnak vélt Csin Csi-vej honvédelmi miniszter látogatást tett egy katonai egységnél, s Teng Hsziao-ping és Jang Sang-kun üdvözlését és köszönetét tolmácsolta a katonáknak. Teng, a Központi Katonai Bizottság elnöke, Jang az alelnöke. Figyelmet érdemel, hogy Csao Ce-jang pártfőtőljáról, a bizottság első alelnökéről nem tett említést a miniszter.

A demokratikus diákmozgalom vezetői élesen elítélték a katonai erőszakot, és titkukozó sztrájkra hívták fel a főváros dolgozóit.

A kínai hírközlő szervek nem ismertették a pekingi vérfürdőt elítélő hongkongi, tajvani, amerikai, angol, japán és más állásfoglalásokat.

[A kínai televízióban vasárnap a késő éjszakai órákban felolvasták Csen Hszü-tung pekingi polgármesternek a főváros lakosságához intézett felhívását — jelentette az MTI. A polgármester azt mondta, hogy a kínai hadsereg egységei szombat éjjel és vasárnap délelőtt „ellenforradalmi lázadást” vertek le Pekingben. Ilyesmire nem volt példa azóta, hogy 1949-ben kikiáltották a Kínai Népköztársaságot — hangoztatta felhívásában a polgármester és közölte, hogy az akció során több mint ezer katona sebesült meg, vagy vesztette életét. Polgári áldozatokról nem tett említést. Megfigyelők rámutatnak, hogy a Pekingben végrehajtott katonai akció óta egyetlen kínai vezető sem jelent meg a nyilvánosság előtt, és semmiféle állásfoglalás nem hangozott el a rádióban, vagy a televízióban a Kínai Kommunista Párt és a kormány vezetése részéről.]

Böcz Sándor

*

A Külügyminisztérium közli az érintettekkel, hogy pekingi nagykövetségünk a Pekingben tartózkodó magyar állampolgárok védelme érdekében megtette a szükséges intézkedéseket. Felhívja azokat, akik a közeli napokban akár hivatalos, akár magánútra Kínába kívántak utazni, hogy a feszült helyzetet való tekintettel halasszák el utazásukat. (MTI)

Nemzetközi visszhang: döbbenet, sajnálkozás, rosszallás

Ovatosan reagált a hivatalos Amerika a Tienanmen téri diáküntetés katonai erővel való szétverésére. Közben Washington elítéli „a túlzott erő” alkalmazását, biztosítja Pekinget, hogy a kapcsolatokat fejleszteni kívánja — jelentette washingtoni tudósítónk, *Kereszty András*.

George Bush elnök, a Maine állambeli nyári rezidenciáján nyilatkozatot adott. Ebben „mélyes sajnálkozását” fejezte ki „a döntés miatt, hogy erőt alkalmaztak békés tüntetőkkel szemben, s mely döntés következménye életek elvesztése lett”. Az elnök sürgette a pekingi vezetést, hogy „a helyzetre való reagálás során” „térjen vissza az erőszakmentes eszközökhöz”.

— Az Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság az elmúlt két évtizedben, mindkét fél nagy erőfeszítései révén konstruktív kapcsolatot hozott létre, amely kölcsönösen előnyös — mondta *Bush*, aki az első amerikai diplomáciai szolgálat vezetője volt a népi Kínában. — Remélem, hogy Kína gyorsan visszatér a politikai és gazdasági reformok útjára, valamint a stabilitás viszonyai közé, hogy ez a kapcsolat — amely oly fontos mindkét nép számára — tovább terebélyesedhessen.

Előzőleg *James Baker* külügyminiszter nyilatkozott a televízióban. Ő is sajnálkozását fejezte ki a „túlzott erő alkalmazása miatt”, ám határozottan elutasította azokat a korai követeléseket (a törvényhozás egyes tagjai részéről), hogy az Egyesült Államok válaszul szakítsa meg a katonai-technológiai együttműködést Kínával.

A külügyminisztérium közönségesen bekérte a Kínai Népköztársaság washingtoni nagykövétét, és jegyzéket adott át neki. Ez kifejezi az Egyesült Államok mélyes

aggodalmát az erőszakos cselekmények miatt, és kifejezi reményét, hogy Peking szívében viseli a Kínában élő amerikaiak biztonságát. Az Egyesült Államok óvatosságának a stratégiai megfontoláson túl napi politikai oka is van: *Csien Csi-csen* külügyminiszter június 12-én érkezik Washingtonba.

A szovjet televízió az események kínai hivatalos megfogalmazásait használva tájékoztatott a Pekingben történtekről. A kínai hírközlés eleminek felhasználásával a televízió garázdálkodóan tett említést, akik fegyvereket akartak szerezni és akik megpróbálták megakadályozni, hogy a hadsereg bevonuljon a városba. A *TASZSZ* hasonlóképpen kommentár nélkül közölte a kínai verziót.

Az NSZK-kormány vasárnap felszólította a kínai vezetést, hogy a konfliktus megoldásának békés és politikai útját válassza, és térjen vissza a mindenki által üdvözölt reformokhoz és a nyitási politikához. A bonni kabinet álláspontját tartalmazó külügyminisztériumi közlemény szerint a hivatalos Bonn az erőszak alkalmazása, vagyis a pekingi véres leszámolás miatt mélyes sajnálkozásának, a belső viszály elfajulása miatt pedig súlyos aggodalmának adott hangot.

Margaret Thatcher brit kormányfő mély megdöbbenésnek adott hangot. *Sten Anderson* svéd külügyminiszter értelmetlenségnek nevezte a vérontást. A holland kormány javasolta az európai közösségnek, hogy tartson tanácskozást a kínai helyzetről.

A Párizsban tanácskozó francia és spanyol külügyminiszter megdöbbenésének adott hangot a Pekingben végrehajtott véres megtorlás miatt, és a Közös Piac orszá-

gainak együttes megtorló lépéseit helyezte kiállításba. *Roland Dumas* francia külügyi államminiszter kijelentette: a francia kormány „meg van döbbenve a véres megtorlás miatt, amellyel Pekingben a fegyvertelen tüntetők tömegére sújtottak le. Brutális erőszakot alkalmaztak a szabadság eszméi növekvő nyomásának megállítására vagy lefékezésére. Ez olyan intézkedés, ami nyilvánvalóan a történelem árjával szemben történt. Rökönszenvvel követték a nagyobb szabadság kivívására indított mozgalmat Kínában. Most kénytelenek vagyunk elítélni a kínai hatóságok által alkalmazott erőszakot és főleg azt kívánni, hogy e hatóságok ne menjenek bele ebbe a zsákutcába, hanem találjanak vissza a néppel való párbeszéd útjára.”

Francisco Fernandez Ordoñez spanyol külügyminiszter „lesújtva” nyilatkozott a kínai fordulatról.

Georges Marchais, az FKP főtitkára a francia kommunista megdöbbenését és felháborodását fejezte ki. „A szocializmus tapasztalata a világon és magában Kínában is a kulturális forradalom sötét esztendő alatt bebizonyította, hogy fegyveres erővel nem lehet elfojtani a problémákat — mondta *Marchais*. — Kifejeződésüket el lehet fojtani, ám egyúttal súlyosbítják is őket. E nagy ország új próbatételében szolidaritásunk a kínai népé és mindazoké, akik akár kommunisták, akár nem, bíznak abban, hogy Kínában csakúgy, mint másutt, a szocializmus csak az emberi felszabadulással azonosulhat” — mondta nyilatkozatában a francia kommunista főtitkára.

Visszafojtott hangnemből nyilatkozott vasárnap *Andreotti* olasz külügyminiszter —

jelentette római tudósítónk, *Ortutay Lovas Gyula*. Szerinte a kínai vezetés aggodalmáról van szó a régi ideológiai tételek ledőlte láttán. *Andreotti* annak a reményének adott hangot, hogy felülkerekedik a demokratikus meggyőzés; hogy diplomáciai úton hatni lehetne; azaz a kínai vezetés hagyja magát meggyőzni a pozitív nyitásra, a párbeszéd felvételére a jelenlegi rendkívül érzékeny pillanatokban.

Tiltakozó megmozdulást hívott össze az OKP vasárnap késő délutánra az olasz fővárosban a kínai követségnél — *Achille Occhetto* főtitkár hangsúlyozta, hogy az olasz kommunista „teljes mértékben elítéli” a kínai vezetés utasítására alkalmazott katonai erőszakot a békés tüntetőkkel szemben. Emlékeztetett rá, hogy az OKP még a diákmegmozdulások kezdetén felszólította a kínai hatóságokat, hogy az erőszak helyett kezdjenek érdemi párbeszédet az egyetemistákkal, hiszen „demokrácia és szabadság nélkül nem képzelhető el reformfolyamat”. Ezek hiányában a Kínában elkezdett gazdasági átalakulás sem haladhat előre.

A japán külügyminiszter mélyes aggodalmának adott hangot vasárnap a pekingi hírek kapcsán. *Micudzuka Hirosi* külügyminiszter sajnálkozását fejezte ki, amiért vérontásig fajult a kínai helyzet. Egyúttal arra is rámutatott, hogy nagyon nehéz hiteles információhoz jutni Kínából, mivel korlátozzák a tudósítók munkáját. A külügyminisztérium felhívással fordult a szigetország légitársaságaihoz, idegenforgalmi irodáihoz és vállalatjaihoz, kérve: szüneteltesék a turistautakat, és lehetőleg hivatalos delegációk se utazzanak Pekingbe.

Népszabadság, 1989. június 5.